

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 16 czerwca 2011 r. (*)

Zbliżanie ustawodawstw – Prawo autorskie i prawa pokrewne – Dyrektywa 2001/29/WE – Prawo do zwielokrotniania – Wyjątki i ograniczenia – Wyjątek dotyczący kopii na użytek prywatny – Artykuł 5 ust. 2 lit. b) i art. 5 ust. 5 – Godziwa rekompensata – Dłużnik z tytułu opłaty przeznaczonej na finansowanie tej rekompensaty – Sprzedaż wysyłkowa pomiędzy dwoma podmiotami mającymi siedzibę w różnych państwach członkowskich

W sprawie C-462/09

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Hoge Raad der Nederlanden (Niderlandy) postanowieniem z dnia 20 listopada 2009 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 25 listopada 2009 r., w postępowaniu:

Stichting de ThuisKopie

przeciwko

Opus Supplies Deutschland GmbH,

Mijndertowi van der Lee,

Hananji van der Lee,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: K. Lenaerts, prezes izby, R. Silva de Lapuerta, G. Arestis, J. Malenovský (sprawozdawca) i T. von Danwitz, sędziowie,

rzecznik generalny: N. Jääskinen,

sekretarz: M. Ferreira, główny administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 15 grudnia 2010 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Stichting de ThuisKopie przez T. Cohena Jehorama oraz V. Rörscha, advocaten,
- w imieniu Opus Supplies Deutschland GmbH i M. oraz H. van der Lee przez

D. Vissera oraz A. Quaedvliega, advocaten

- w imieniu rządu belgijskiego przez T. Materne’a oraz J.C. Halleux, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu hiszpańskiego przez N. Díaz Abad, działającą w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu litewskiego przez D. Kriaučiūnasa oraz L. Liubertaitę, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu austriackiego przez E. Riedla oraz G. Kunnerta, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu fińskiego przez J. Heliskoskiego, działającego w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez A. Nijenhuisa oraz J. Samnaddę, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 10 marca 2011 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 5 ust. 2 lit. b) i art. 5 ust. 5 dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.U. L 167, s. 10).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Stichting de Thuiskopie (zwaną dalej „Stichting”) a Opus Supplies Deutschland GmbH (zwaną dalej „Opus”) oraz M. i H. van der Lee, dwójgim dyrektorów zarządzających tej spółki, w przedmiocie zapłaty przez tę spółkę opłaty przeznaczonej na sfinansowanie godziwej rekompensaty wypłacanej podmiotom praw autorskich z tytułu wyjątku dotyczącego wykonywania kopii na użytek prywatny (zwanej dalej „opłatą za kopię na użytek prywatny”).

Ramy prawne

Dyrektywa 2001/29

- 3 Motywy 9, 10, 31, 32, 35 i 38 dyrektywy 2001/29 brzmią następująco:

„(9) Wszelka harmonizacja praw autorskich i pokrewnych opiera się na wysokim poziomie ochrony, odkąd prawa te mają zasadnicze znaczenie dla twórczości intelektualnej. Ich ochrona zapewnia utrzymanie i rozwój kreatywności

w interesie autorów, artystów wykonawców, producentów, konsumentów, kultury i gospodarki, jak również szerokiej publiczności. Własność intelektualną uznano więc za integralną część własności.

- (10) Autorzy i artyści wykonawcy, aby móc kontynuować swoją twórczą i artystyczną pracę, muszą otrzymywać stosowne wynagrodzenie za korzystanie z ich utworów, tak samo jak producenci, aby móc finansować tę pracę. [...]

[...]

- (31) Należy zabezpieczyć właściwą równowagę praw i interesów między różnymi kategoriami podmiotów praw autorskich, jak również między nimi a użytkownikami przedmiotów objętych ochroną. [...]

- (32) Niniejsza dyrektywa zawiera wyczerpujące wyliczenie wyjątków i ograniczeń dla prawa do zwielokrotniania i prawa do publicznego udostępniania utworu. Niektóre wyjątki lub ograniczenia odnoszą się jedynie do prawa do zwielokrotniania, jeżeli jest to właściwe. Lista w należyty sposób uwzględnia różnorodność tradycji prawnych państw członkowskich, a jednocześnie ma za zadanie zapewnić funkcjonowanie rynku wewnętrznego. Państwa członkowskie powinny w sposób spójny stosować te wyjątki i ograniczenia, co zostanie ustalone podczas oceniania wdrożenia przepisów w przeszłości.

[...]

- (35) W niektórych przypadkach dotyczących wyjątków lub ograniczeń podmioty praw autorskich powinny otrzymać godziwą rekompensatę jako wynagrodzenie za korzystanie z ich utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną. Przy określaniu formy, szczegółowych warunków i ewentualnej wysokości takiej godziwej rekompensaty należy uwzględnić okoliczności każdego przypadku. Przy ocenie tych okoliczności pomocnym kryterium byłaby potencjalna szkoda poniesiona przez podmiot praw autorskich w wyniku danej czynności. W przypadku gdy podmiot praw autorskich przyjął już zapłatę w innej formie, na przykład jako strona opłaty licencyjnej, specjalna lub oddzielna zapłata może nie być należna. Wysokość godziwej rekompensaty musi uwzględniać stopień wykorzystania zabezpieczeń technicznych przewidzianych w niniejszej dyrektywie. W niektórych przypadkach, gdy szkoda poniesiona przez podmiot praw autorskich jest niewielka, może nie powstać żadne zobowiązanie do zapłaty.

[...]

- (38) Państwa członkowskie powinny być upoważnione do uwzględnienia, za godziwą rekompensatą, wyjątku lub ograniczenia wobec prawa do zwielokrotniania dla niektórych rodzajów zwielokrotniania produktów dźwiękowych, wizualnych i audiowizualnych przeznaczonych do użytku prywatnego. Może to zawierać wprowadzenie lub utrzymanie systemów wynagradzania, których celem jest wynagrodzenie podmiotom praw autorskich poniesionej przez nie szkody. [...]

4 Zgodnie z art. 2 dyrektywy 2001/29, zatytułowanym „Prawo do zwielokrotniania

utworu”:

„Państwa członkowskie przewidują wyłączne prawo do zezwalania lub zabrania bezpośredniego lub pośredniego, tymczasowego lub stałego zwielokrotniania utworu, przy wykorzystaniu wszelkich środków i w jakiegokolwiek formie, w całości lub częściowo:

- a) dla autorów – w odniesieniu do ich utworów;
- b) dla artystów wykonawców – w odniesieniu do utrwał ich przedstawień;
- c) dla producentów fonogramów – w odniesieniu do ich fonogramów;
- d) dla producentów pierwszych utrwał filmów – w odniesieniu do oryginału i kopii ich filmów;
- e) dla organizacji radiowych i telewizyjnych – w odniesieniu do utrwał ich programów, niezależnie od tego, czy te programy transmitowane są przewodowo lub bezprzewodowo, włączając drogę kablową lub satelitarną”.

- 5 Artykuł 5 dyrektywy 2001/29, zatytułowany „Wyjątki i ograniczenia”, stanowi w ust. 2 lit. b):

„Państwa członkowskie mogą przewidzieć wyjątki lub ograniczenia w odniesieniu do prawa do zwielokrotniania określonego w art. 2, w następujących przypadkach:

[...]

- b) w odniesieniu do zwielokrotniania na dowolnych nośnikach przez osobę fizyczną do prywatnego użytku i do celów ani bezpośrednio, ani pośrednio handlowych, pod warunkiem że podmioty praw autorskich otrzymają godziwą rekompensatę, uwzględniającą zastosowanie lub niezastosowanie środków technologicznych określonych w art. 6, w odniesieniu do danych utworów lub przedmiotów objętych ochroną”.

- 6 Artykuł 5 ust. 5 wspomnianej dyrektywy stanowi:

„Wyjątki i ograniczenia przewidziane w ust. 1, 2, 3 i 4 powinny być stosowane tylko w niektórych szczególnych przypadkach, które nie naruszają normalnego wykorzystania dzieła lub innego przedmiotu objętego ochroną ani nie powodują nieuzasadnionej szkody dla uzasadnionych interesów podmiotów praw autorskich”.

Uregulowania krajowe

- 7 Zgodnie z brzmieniem art. 16c ust. 1–3 Auteurswet (ustawy o prawie autorskim, *Staatsblad* 2008, nr 538):

„1. Naruszenia praw autorskich na utworze literackim, naukowym i artystycznym nie stanowi zwielokrotnianie tego utworu w całości, bądź w części, na obiekcie, którego przeznaczeniem jest odtwarzanie utworu, jeżeli zwielokrotnianie następuje bez bezpośredniego lub pośredniego celu gospodarczego i służy wyłącznie własnym

ćwiczeniom, studiom lub wykorzystaniu przez osobę fizyczną, która dokonuje tegoż zwielokrotnienia.

2. Godziwe wynagrodzenie za zwielokrotnienie utworu, o którym mowa w ust. 1, przysługuje twórcy utworu bądź jego następcy prawnemu. Do zapłaty zobowiązani są producent bądź importer obiektu, o którym mowa w ust. 1.

3. Zobowiązanie producenta do zapłaty powstaje w chwili, gdy wyprodukowane przez niego produkty mogą zostać wprowadzone do obrotu. Zobowiązanie importera powstaje w chwili dokonania przywozu”.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

- 8 Jak wynika z art. 16c ust. 1 Auteurswet Królestwo Niderlandów wprowadziło w swoim prawie krajowym wyjątek dotyczący kopii na użytek prywatny. Zgodnie z art. 16c ust. 2 do zapłaty opłaty za kopię na użytek prywatny zobowiązany jest producent bądź importer nośnika danych.
- 9 Stichting jest podmiotem prawa niderlandzkiego, któremu powierzone jest pobieranie opłaty za kopię na użytek prywatny.
- 10 Opus jest spółką mającą swoją siedzibę w Niemczech, sprzedającą za pośrednictwem Internetu czyste, to znaczy niezapisane nośniki danych. Jej działalność jest skierowana w szczególności do Niderlandów dzięki zredagowanym w języku niderlandzkim stronom internetowym, zaadresowanym do konsumentów niderlandzkich.
- 11 Umowa sprzedaży sporządzana przez Opus przewiduje, że gdy konsument niderlandzki dokonuje zamówienia za pośrednictwem strony internetowej, zamówienie to jest przetwarzane w Niemczech, a towary są wysyłane z Niemiec do Niderlandów, na rachunek i w imieniu klienta, za pośrednictwem przedsiębiorstw transportu pocztowego, które, w rzeczywistości, są zatrudniane przez Opus.
- 12 Opus nie uiszcza opłaty za kopię na użytek prywatny za niezapisane nośniki danych dostarczone jej klientom w Niderlandach ani w tym państwie, ani też w Niemczech. Ponadto sąd krajowy wskazuje, że ceny nośników danych sprzedawanych przez Opus nie zawierają opłaty za kopię na użytek prywatny.
- 13 Twierdząc, że Opus należy postrzegać jako „importera” w rozumieniu Auteurswet i w konsekwencji jako dłużnika z tytułu opłaty za kopię na użytek prywatny, Stichting pozwała tę spółkę przed sąd niderlandzki, domagając się uiszczenia tej opłaty.
- 14 Odwołując się do postanowień umowy sprzedaży Opus zakwestionowała twierdzenie, jakoby miała być importerem na terytorium Niderlandów sprzedawanych przez siebie nośników danych. Twierdzi ona, że jako importerzy powinni zostać zakwalifikowani kupujący na terytorium Niderlandów, mianowicie indywidualni konsumenci.
- 15 Ten argument powołany przez Opus w uzasadnieniu odmowy zapłaty został uznany za zasadny przez niderlandzki sąd pierwszej instancji, a następnie drugiej instancji, które oddaliły żądanie zapłaty, z którym wystąpiła Stichting. Żądanie to stanowi obecnie

przedmiot postępowania kasacyjnego zawisłego przed sądem krajowym.

- 16 Sąd krajowy zastanawia się, czy rozwiązanie zastosowane przez te sądy jest zgodne z dyrektywą 2001/29. Sąd ten uważa w istocie, że uznanie, iż kupujący, mianowicie konsument indywidualny, jest importerem i w związku z tym dłużnikiem z tytułu opłaty za kopię na użytek prywatny, sprowadza się do przyznania, że opłata ta jest de facto nieegzekwowalna, ponieważ indywidualny kupujący jest w praktyce trudny do zidentyfikowania. Sąd ten zastanawia się również, czy pojęcie „importera” nie powinno być definiowane szerzej aniżeli jego semantyczne znaczenie, tak że jego zakres znaczeniowy obejmowałby również ostateczne miejsce przeznaczenia nośników danych, rozpoznawalne dla zawodowego sprzedawcy.
- 17 W tej sytuacji Hoge Raad der Nederlanden postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy [dyrektywa 2001/29], w szczególności w art. 5 ust. 2 lit. b) i art. 5 ust. 5, zawiera wskazówki pozwalające odpowiedzieć na pytanie, kto zgodnie z prawem krajowym jest dłużnikiem z tytułu »godziwej rekompensaty« w rozumieniu art. 5 ust. 2 lit. b)? Jeśli [odpowiedź na to pytanie jest twierdząca], to jakie [są to wskazówki]?
- 2) Czy w przypadku sprzedaży wysyłkowej, w ramach której kupujący ma siedzibę w innym państwie członkowskim aniżeli sprzedawca, art. 5 ust. 5 dyrektywy [2001/29] zobowiązuje do tak szerokiej wykładni prawa krajowego, aby dokonujący sprzedaży zawodowo dłużnik był zobowiązany do uiszczenia »godziwej rekompensaty« w rozumieniu art. 5 ust. 2 lit. b) przynajmniej w jednym z państw członkowskich związanych ze sprzedażą wysyłkową?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 18 Poprzez swoje pytanie pierwsze sąd krajowy pragnie ustalić, czy przepisy dyrektywy 2001/29, w szczególności jej art. 5 ust. 2 lit. b) i art. 5 ust. 5, należy interpretować w ten sposób, że zawierają one wskazówki pozwalające określić, kto powinien zostać uznany za dłużnika z tytułu godziwej rekompensaty w ramach wyjątku dotyczącego kopii na użytek prywatny.
- 19 Tytułem wstępu należy przypomnieć, że zgodnie z brzmieniem art. 2 dyrektywy 2001/29 państwa członkowskie przyznają, co do zasady, autorom wyłączne prawo do zezwalania lub zabrania bezpośredniego lub pośredniego, tymczasowego lub stałego zwielokrotniania utworu, przy wykorzystaniu wszelkich środków i w jakiegokolwiek formie, w całości lub częściowo.
- 20 Jednakże zgodnie z art. 5 ust. 2 lit. b) tej samej dyrektywy państwa członkowskie mogą przewidzieć wyjątek w odniesieniu do przysługującego twórcy dzieła wyłącznego prawa do zwielokrotniania w odniesieniu do zwielokrotniania na dowolnych nośnikach przez osobę fizyczną do prywatnego użytku i do celów ani bezpośrednio, ani pośrednio

handlowych (wyjątek dotyczący tzw. „kopii na użytek prywatny”).

- 21 Artykuł 5 ust. 5 tej dyrektywy uzależnia jednak ustanowienie wyjątku dotyczącego kopii na użytek prywatny od spełnienia trzech warunków, a mianowicie, po pierwsze wyjątek ten jest stosowany tylko w niektórych szczególnych przypadkach, następnie nie narusza normalnego wykorzystania dzieła i w końcu nie powoduje nieuzasadnionej szkody dla uzasadnionych interesów podmiotów praw autorskich.
- 22 I tak w odniesieniu do tego ostatniego wymogu państwa członkowskie, które postanowią wprowadzić do swojego prawa wewnętrznego wyjątek kopii na użytek prywatny, są w szczególności zobowiązane przewidzieć, zgodnie z art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29, obowiązek uiszczenia „godziwej rekompensaty” na rzecz podmiotów tych praw (zob. również wyrok z dnia 21 października 2010 r. w sprawie C-467/08 Padawan, Zb.Orz. s. I-10055, pkt 30).
- 23 Jeżeli chodzi o odpowiedź na pytanie dotyczące zidentyfikowania osoby, którą należy uznać za dłużnika z tytułu godziwej rekompensaty, należy stwierdzić, że przepisy dyrektywy 2001/29 nie regulują w wyraźny sposób kwestii, kto powinien zapłacić tę rekompensatę, tak że państwa członkowskie dysponują szerokim marginesem swobody, aby określić podmiot, który powinien uiścić tę godziwą rekompensatę.
- 24 Mimo to należy przypomnieć, że Trybunał orzekł już, że pojęcie i wysokość godziwej rekompensaty związane są ze szkodą wynikającą dla twórcy z dokonanego bez jego zgody na użytek prywatny zwielokrotnienia jego chronionego utworu. W tej perspektywie godziwą rekompensatę należy uważać za wyrównanie szkody poniesionej przez twórcę (ww. wyrok w sprawie Padawan, pkt 40).
- 25 W drugiej kolejności, co wynika z motywu 31 dyrektywy 2001/29 i pkt 43 ww. wyroku w sprawie Padawan, należy utrzymać „właściwą równowagę” praw i interesów pomiędzy z jednej strony twórcami, beneficjentami godziwej rekompensaty, a z drugiej strony użytkownikami przedmiotów objętych ochroną.
- 26 Wynika z tego, że osobą, która wyrządziła szkodę podmiotowi wyłącznie uprawnionemu do zwielokrotnienia utworu, jest osoba, która sporządziła na swój użytek prywatny kopię chronionego utworu bez zwrócenia się o uprzednią zgodę do wspomnianego podmiotu; z tego względu co do zasady na tej osobie ciąży obowiązek naprawienia szkody związanej ze zwielokrotnieniem poprzez sfinansowanie rekompensaty, która zostanie uiszczona temu podmiotowi (ww. wyrok w sprawie Padawan, pkt 45).
- 27 Trybunał orzekł jednakże, że przy uwzględnieniu praktycznych trudności dotyczących zidentyfikowania użytkowników prywatnych oraz zobowiązania ich do wynagrodzenia podmiotom praw autorskich wyrządzonej im przez nich szkody państwom członkowskim wolno ustanawiać dla celów finansowania godziwej rekompensaty „opłatę za kopię na użytek prywatny” obciążającą nie zainteresowane strony prywatne, ale te, które dysponują sprzętem, urządzeniami i nośnikami zwielokrotniania cyfrowego i które z tego tytułu prawnie lub faktycznie udostępniają ten sprzęt osobom prywatnym lub świadczą tym osobom usługi zwielokrotniania. W ramach takiego systemu to na osobach dysponujących tym sprzętem ciąży obowiązek uiszczenia opłaty za kopię na

użytek prywatny (ww. wyrok w sprawie Padawan, pkt 46).

- 28 Trybunał sprecyzował ponadto, że gdy system ten umożliwia podmiotom zobowiązanym do zapłaty wliczenie kosztów opłaty za kopię na użytek prywatny do ceny udostępnienia tego sprzętu, urządzeń i nośników zwielokrotniania lub do ceny wyświadczonej usługi zwielokrotnienia, ciężar opłaty ponoszą definitywnie użytkownicy prywatni płacący tę cenę, co jest zgodne z „właściwą równowagą”, którą należy ustanowić pomiędzy interesami twórców i użytkowników przedmiotów objętych ochroną (ww. wyrok w sprawie Padawan, pkt 48, 49).
- 29 W świetle powyższych rozważań na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, że dyrektywę 2001/29, a w szczególności jej art. 5 ust. 2 lit. b) i art. 5 ust. 5, należy interpretować w ten sposób, że użytkownik końcowy, który dokonuje na użytek prywatny zwielokrotnienia chronionego dzieła, powinien co do zasady być uważany za dłużnika z tytułu godziwej rekompensaty, o której mowa w tymże ust. 2 lit. b). Jednakże państwom członkowskim wolno ustanawiać opłatę za kopię na użytek prywatny, obciążającą podmioty, które udostępniają użytkownikom końcowym sprzęt, urządzenia i nośniki zwielokrotniania cyfrowego, ponieważ podmioty te mają możliwość wliczenia kosztów tej opłaty do ceny płaconej przez użytkownika końcowego za owo udostępnienie.

W przedmiocie pytania drugiego

- 30 Poprzez swoje pytanie drugie sąd krajowy pragnie ustalić w istocie, czy w przypadku umowy zawartej na odległość pomiędzy kupującym i zawodowym sprzedawcą sprzętu, urządzeń i nośników zwielokrotniania mających siedziby w innych państwach członkowskich, dyrektywa 2001/29 zobowiązuje do takiej wykładni prawa krajowego, która zezwala na pobranie godziwej rekompensaty od dokonującego sprzedaży zawodowo dłużnika.
- 31 W tym kontekście należy podkreślić, że art. 5 ust. 5 dyrektywy 2001/29, który przewiduje wymagające łącznego spełnienia wymogi stosowania, w szczególności, wyjątku dotyczącego kopii na użytek prywatny, nie zawiera, jako taki, specyficznej wskazówki, która umożliwiłaby dokonanie szczególnej wykładni, jeżeli chodzi o osobę, którą należy uznać za dłużnika z tytułu godziwego wynagrodzenia należnego twórcom w ramach wyjątku dotyczącego kopii na użytek prywatny w kontekście umowy na odległość, takiej jak zawarta w postępowaniu przed sądem krajowym.
- 32 Należy jednakże przypomnieć, że z motywu 9 dyrektywy 2001/29 wynika, iż prawodawca unijny pragnie zagwarantować ochronę praw autorskich i pokrewnych na wysokim poziomie, ponieważ prawa te mają zasadnicze znaczenie dla twórczości intelektualnej. Ich ochrona zapewnia utrzymanie i rozwój kreatywności w interesie autorów, artystów wykonawców, producentów, konsumentów, kultury i gospodarki, jak również szerokiej publiczności. Zgodnie z motywem 10 tej samej dyrektywy autorzy i artyści wykonawcy, aby móc kontynuować swoją twórczą i artystyczną pracę, muszą otrzymywać stosowne wynagrodzenie za korzystanie z ich utworów.
- 33 W szczególności z art. 5 ust. 2 lit. b) oraz z motywu 35 tej dyrektywy wynika, że w państwach członkowskich, które wprowadziły wyjątek dotyczący kopii na użytek prywatny, podmioty praw autorskich powinny otrzymać godziwą rekompensatę jako

wynagrodzenie za korzystanie z ich utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną bez ich zgody. Ponadto zgodnie z art. 5 ust. 5 tej samej dyrektywy wprowadzenie wyjątku dotyczącego kopii na użytek prywatny nie może powodować powstania nieuzasadnionej szkody dla uzasadnionych interesów podmiotów praw autorskich.

- 34 Wynika z tego, że by nie pozbawić tych przepisów wszelkiej skuteczności (effet utile), przepisy te nakładają na państwo członkowskie, które wprowadziło wyjątek dotyczący kopii na użytek prywatny w swoim prawie krajowym, obowiązek osiągnięcia rezultatu, w tym sensie, że państwo członkowskie jest zobowiązane do zapewnienia, w ramach swoich kompetencji, skutecznego poboru godziwej rekompensaty, której przeznaczeniem jest wynagrodzenie twórców, którzy ponieśli szkodę, w szczególności jeśli powstała ona na terytorium tego państwa członkowskiego.
- 35 Biorąc pod uwagę, co zostało powiedziane w pkt 26 niniejszego wyroku, że na użytkowników końcowych, którzy sporządzili na swój prywatny użytek kopię chronionego utworu bez zwrócenia się o uprzednią zgodę do podmiotu praw autorskich i którzy, w związku z tym wyrządzili temu podmiotowi praw autorskich szkodę, ciąży co do zasady obowiązek naprawienia tej szkody, można przypuszczać, że szkoda wymagająca naprawienia powstała na terytorium państwa członkowskiego, w którym zamieszkują ci użytkownicy końcowi.
- 36 Z powyższego wynika, że jeżeli państwo członkowskie wprowadziło wyjątek dotyczący kopii na użytek prywatny w swoim prawie krajowym i jeżeli użytkownicy końcowi, którzy w prywatnym zakresie dokonują zwielokrotnienia chronionego utworu zamieszkują na jego terytorium, to to państwo członkowskie jest zobowiązane do zapewnienia, w ramach swoich kompetencji terytorialnych, skutecznego poboru godziwej rekompensaty, której przeznaczeniem jest naprawienie szkody poniesionej przez twórców na terytorium tego państwa.
- 37 Jeżeli chodzi o postępowanie przed sądem krajowym, bezsporne jest, że szkoda poniesiona przez twórców powstała na terytorium Niemiec, biorąc pod uwagę, że kupujący, jako użytkownicy końcowi, w prywatnym zakresie, chronionych utworów, tam zamieszkują. Bezsporne jest również, że Królestwo Niemiec dokonało wyboru wprowadzenia systemu poboru godziwej rekompensaty w ramach wyjątku dotyczącego kopii na użytek prywatny od producenta bądź importera nośników przeznaczonych do zwielokrotniania chronionych utworów.
- 38 Zgodnie ze wskazaniem zawartym w postanowieniu odsyłającym, w przypadku umów takich jak w postępowaniu przed sądem krajowym, w praktyce pobranie tej rekompensaty od użytkowników końcowych, jako od importerów tych nośników w Niemczech, okazuje się niemożliwe.
- 39 Jeżeli tak jest w istocie oraz w świetle okoliczności, że system poboru wybrany przez zainteresowane państwo członkowskie nie może zwolnić tego państwa od spoczywającego na nim obowiązku osiągnięcia rezultatu polegającego na zagwarantowaniu poszkodowanym twórcom efektywnej zapłaty godziwego wynagrodzenia w charakterze odszkodowania za szkodę powstałą na jego terytorium, do organów, szczególnie zaś do organów sądowych tego państwa członkowskiego należy poszukiwanie wykładni prawa krajowego zgodnej z tym obowiązkiem osiągnięcia rezultatu, która gwarantuje pobranie tej rekompensaty od sprzedawcy, który

przyczynił się do importu tych nośników udostępniając je użytkownikom końcowym.

- 40 W tym kontekście, w okolicznościach takich jak przywołane w szczególności w pkt 12 niniejszego wyroku, na ten obowiązek spoczywający na tymże państwie członkowskim nie ma wpływu okoliczność, że w przypadku umów zawieranych na odległość, takich jak w postępowaniu przed sądem krajowym, zawodowy sprzedawca, który udostępnia kupującym, zamieszkującym na terytorium tego państwa członkowskiego, jako użytkownikom końcowym, sprzęt, urządzenia i nośniki zwielokrotniania, ma swoją siedzibę w innym państwie członkowskim.
- 41 W świetle powyższych rozważań na pytanie drugie należy odpowiedzieć, że dyrektywę 2001/29, a w szczególności jej art. 5 ust. 2 lit. b) i art. 5 ust. 5, należy interpretować w ten sposób, że nakłada ona na państwo członkowskie, które wprowadziło system opłaty za kopię na użytek prywatny obciążający producenta bądź importera nośników zwielokrotniania chronionych utworów i na którego terytorium powstaje szkoda ponoszona przez twórców na skutek używania ich chronionych utworów do celów prywatnych przez kupujących, którzy tam zamieszkują, obowiązek zagwarantowania, że twórcy ci otrzymają efektywnie godziwą rekompensatę, której celem jest wynagrodzenie tej szkody. W tym kontekście sama tylko okoliczność, że zawodowy sprzedawca sprzętu, urządzeń i nośników zwielokrotniania ma siedzibę w innym państwie członkowskim aniżeli państwo miejsca zamieszkania kupujących nie ma wpływu na ten obowiązek osiągnięcia rezultatu. W przypadku braku możliwości zapewnienia pobrania godziwej rekompensaty od kupujących do sądu krajowego należy dokonanie takiej wykładni prawa krajowego, która umożliwi pobranie tej rekompensaty od dokonującego zawodowo sprzedaży dłużnika.

W przedmiocie kosztów

- 42 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Przepisy dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym, a w szczególności jej art. 5 ust. 2 lit. b) i art. 5 ust. 5, należy interpretować w ten sposób, że użytkownik końcowy, który dokonuje na użytek prywatny zwielokrotnienia chronionego dzieła, powinien co do zasady być uważany za dłużnika z tytułu godziwej rekompensaty, o której mowa w tymże ust. 2 lit. b). Jednakże państwom członkowskim wolno ustanawiać opłatę za kopię na użytek prywatny, obciążającą podmioty, które udostępniają użytkownikom końcowym sprzęt, urządzenia i nośniki zwielokrotniania cyfrowego, ponieważ podmioty te mają możliwość wliczenia kosztów tej opłaty do ceny**

placonej przez użytkownika końcowego za owo udostępnienie.

- 2) Dyrektywę 2001/29, a w szczególności jej art. 5 ust. 2 lit. b) i art. 5 ust. 5, należy interpretować w ten sposób, że nakłada ona na państwo członkowskie, które wprowadziło system opłaty za kopię na użytek prywatny obciążający producenta bądź importera nośników zwielokrotniania chronionych utworów i na którego terytorium powstaje szkoda ponoszona przez twórców na skutek używania ich chronionych utworów do celów prywatnych przez kupujących, którzy tam zamieszkują, obowiązek zagwarantowania, że twórcy ci otrzymają efektywnie godziwą rekompensatę, której celem jest wynagrodzenie tej szkody. W tym kontekście sama tylko okoliczność, że zawodowy sprzedawca sprzętu, urządzeń i nośników zwielokrotniania ma siedzibę w innym państwie członkowskim aniżeli państwo miejsca zamieszkania kupujących, nie ma wpływu na ten obowiązek osiągnięcia rezultatu. W przypadku braku możliwości zapewnienia pobrania godziwej rekompensaty od kupujących do sądu krajowego należy dokonanie takiej wykładni prawa krajowego, która umożliwi pobranie tej rekompensaty od dokonującego zawodowo sprzedaży dłużnika.

Podpisy

* Język postępowania: niderlandzki.

© Unia Europejska, <http://eur-lex.europa.eu/>